

Spis treści

Stefan Szuman – droga życia i dzieło (Maria Kielar-Turska)	XI
Przedmowa (Maria Kielar-Turska)	XXXV
Podziękowania	LV

OSOBOWOŚĆ I CHARAKTER

CZĘŚĆ I

Wprowadzenie

1. O miejscu charakterologii wśród innych nauk	5
2. O wyrastaniu człowieka ponad przyrodę	14
Psychika człowieka a psychika zwierząt	14
Sytuacja człowieka w świecie	21
Dążenia i ograniczenia człowieka w nadbiologicznej rzeczywistości	25
3. Podstawowe pojęcia i główne zadania charakterologii	33
Podstawowe pojęcia charakterologii	33
Działy, rodzaje i zadania charakterologii	42

CZĘŚĆ II

Natura człowieka

1. Konstytucja cielesna a osobowość i indywidualność	61
Dziedziczenie cech psychicznych	62
Dyspozycje psychiczne a konstytucja cielesna	67
Zależność konstytucji cielesnej oraz indywidualnej psychiki od hormonalnego ustroju organizmu	69
Zagadnienie istoty związku między ciałem i duszą	72

Hedonistyczne motywy postępowania	193
Subiektywne i obiektywne motywy postępowania	198
Egoistyczne motywy postępowania	211
Altruistyczne motywy postępowania	221
4. O roli namiętności i entuzjasmów w życiu osobowości	231
Namiętność	232
Namiętności	236
Entuzjazmy	243
5. O kształtowaniu się poglądów, zapatrywań i przekonań, którymi się kieruje osobowość	247
Pojęcia, poglądy, przekonania jako cechy osobowości	248
Stalność i zmienność poglądów i przekonań	249
Źródła naszych pojęć, poglądów i przekonań	251
Indywidualna asymilacja i przeróbka istniejących poglądów	255
Funkcja pojęć, poglądów i przekonań	259
6. O sposobach urzeczywistniania zamierzeń przez świadomą celów i środków osobowość. Indywidualne taktyki postępowania	263
Funkcja i ocena zaradności	263
Źródła i indywidualna technika zaradności	265
Taktyki niedozwolone i szkodliwe	270
7. Ideały osobowości i osobowość idealna	273
Rzeczywistość i ideały w poszczególnych okresach życia	274
Ideały marzeniowe a ideały jako normy	279
Główne kategorie ideałów	281
Typologia idealizmu	284

CZĘŚĆ IV

Charakter człowieka

1. Ograniczenia osobowości	295
Niedostatki i ograniczenia osobiste	297
Niedostatki i ograniczenia ogólnoludzkie	303
Byt. Istnienie. Świat. Dusza. Bóg	304
Zasadnicze rozczarowania i upadki osobowości	310
Zasadnicze formy potwierdzenia życia	315
2. Kształtowanie się woli i zapanowanie osobowości nad sobą. Nad-ja, sumienie, jaźń moralna	319
O wysiłku woli	320

2. Usposobienie – temperament	76
Poczucia i nastroje pierwotne	77
Wzruszenia i nastroje	80
Tradycyjna nauka o czterech temperamentach	82
Budowa temperamentu (usposobienia)	84
Cechy energetyczne i dynamiczne temperamentu	85
Cechy jakościowe uczuciowości i wzruszeniowość uczuciowa (usposobienia)	89
Konkretyzacje temperamentu (usposobienia)	97
Zewnętrzne bezpośrednie manifestacje temperamentu i usposobienia i ich bezpośredni wyraz	101
Cechy temperamentu i usposobienia jako uzdolnienia	103
3. Wrodzona umysłowość oraz wrodzone zdolności kognitywno-adaptacyjne	108
Typologia energetyki i dynamiki (temperament umysłowości)	109
Poszczególne cechy umysłowości indywidualnie w różnym stopniu i w różnej jakości przyrodzone	111
Wrodzona umysłowość jako uzdolnienie	122
4. Pierwotne i wrodzone potrzeby i skłonności oraz wrodzona wolicjonalność	126
Natura pierwotnych wrodzonych potrzeb, dążeń i skłonności i charakter wrodzonej popędliwości	126
Rodzaje pierwotnych i podstawowych, wrodzonych potrzeb i skłonności	128
Potrzeby, dążenia i skłonności wrodzone jako zdolności	144
Wrodzona wolicjonalność natury	147

CZĘŚĆ III

Osobowość człowieka

1. O sposobie bycia różnych ludzi	155
Wyodrębnienie „sposobu bycia” wśród innych form „zachowania się”	155
Typologia sposobów bycia	158
2. Osobowość biernie przez doświadczenie i środowisko kształtowana	164
Samoczynne skierowanie się wrodzonych funkcji przeżyciowych, kognitywnych, adaptacyjnych i dążeńiowych na określone przedmioty doświadczenia	165
Biernie nabyte nawyki, przyzwyczajania, przywiązania, sprawności i umiejętności	169
Kształtowanie się samoświadomości jaźni	177
3. Osobowość kierująca się motywami i kształtująca się przez świadome i intencjonalne czyny	185
Istota aktywności intencjonalnej i zamierzonej	186

O panowaniu nad sobą	322
Typologia woli	327
Geneza nad-ja osobowości	329
Sumienie	330
3. Sprzeczno-sklonnościowa, rozdwojona natura człowieka	336
4. O cnotach i niecnotach charakteru	348
Cnota umiaru i niecnota zachłanności	352
Cnota męstwa i hartu i niecnota tchórzostwa i niewytrzymałości	357
Cnota wiary i niecnota bezbożności	361
Cnota rzetelności i niecnota zakłamania	364
Cnota miłości i sprawiedliwości i niecnota sobkostwa i bezwzględności	366
Cnota uduchowienia i wzniosłości oraz niecnota niskości i podłości	369
5. Osobowość a społeczeństwo, społeczeństwo a charaktery. Społecznie użyteczne obowiązki i cnoty człowieka	373
Zależność osobowości od środowiska społecznego	373
Obowiązki jednostki wobec społeczeństwa i państwa – cnoty obywatelskie	377
Warunki rozwoju osobowości w ramach społeczeństwa	388
Ustrój narodów i ludzkości a powołanie i pomyślny rozwój osobowości człowieczej	395
Kształtowanie się elity społeczeństwa a zagadnienie osobowości	402
6. Ostateczne cele rozwoju człowieka jako osobowości i charakteru	409

CZĘŚĆ V

Dynamika i struktura osobowości i charakteru

1. Stałość i zmienność osobowości	419
Osobowość w czasie	419
Zmienność przeistaczająca	424
Rozwojowa zmienność – stałość i niestałość charakteru	429